

24. 9. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Staré zákony stále přinášejí i nové problémy

Za starý zákon považují mimo jiné i trestní řád č. [141/1961](#) Sb. (dále trestní řád) platící 57 let. Samozřejmě ve srovnání s jinými normami to není taková doba, ale vzhledem ke změně společenských poměrů ho lze považovat za ne zcela odpovídající době.

Z těchto důvodů se samozřejmě připravuje nový předpis, ale jeho schválení, platnost a účinnost nelze zatím odhadnout.

I přes letitost této normy se objevují, možná již pouze „drobnosti“, které svědčí o výkladových mezerách i přes jeho každodenní aplikaci mnoha orgány činnými v trestním řízení.

Nepředpokládal bych, že zdánlivě jednoduché ustanovení § 100 tr. ř. ve spojení s § 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod umožňující osobám podávajících vysvětlení dle § 158 tr. ř. a svědkům odeprít výpověď bude vykazovat „mezeru“ v jeho aplikaci.

Použití § 100 tr. ř. začíná povinností dle § 101 tr. ř. vyslychajícího poučit tyto osoby o možnosti odeprít výpověď. Jedná se o zcela běžné standardní poučování.

Přesto se objevila snaha o „volnou“ tvorbu a svým způsobem pokus o obcházení těchto zákonných ustanovení.

V úvodu jednoho podávání vysvětlení dle § 158 tr. ř. byla předvolaná osoba **poučena tak, že svou výpověď nemůže odeprít jako celek, ale k dané věci se může obecně vyjádřit, kdy v tomto vyjádření může souvisle vylíčit, co o věci ví a že jí je současně umožněno, aby ve své výpovědi pominula to, co pokládá pro sebe či osoby vyjmenované v § 100 odst. 2 tr. ř. za nebezpečné a mohla by těmto osobám přivodit trestní stíhání. Teprve tehdy, jsou-li jí kladeny upřesňující či doplňující otázky, přísluší jí oprávnění odpověď na ně odmítnout, přičemž neoprávněné odeprít výpovědi je podle § 66 tr. ř. možné postihnout pořádkovou pokutou.**

Takovéto poučení je postaveno přesně opačně, než byl úmysl zákonodárce. Pokud předvolaná osoba nevyužije právo odeprít výpověď hned v počátku výslechu, má **možnost** souvisle vypovědět vše, co o věci ví a odkud dle § 101 odst. 1, 2 tr. ř.

Konkrétní osoba měla stále úzkou rodinnou vazbu na osobu vyšetřovanou. To bylo vyšetřovatelem akceptováno hned po poučení, když uznal, že osoba podávající vysvětlení může odeprít výpověď celou.

Vrátíme-li se k výše uvedenému poučení, tak představovalo nebezpečí, že vyslýchaný nebude např. schopen oddělit, které skutečnosti mohou být pro něj či vyšetřovanou osobu nebezpečné z hlediska trestní odpovědnosti. Policejní orgán by takto mohl být upozorněn i na skutečnosti o nichž nevěděl. V případě řádného poučení a využití možnosti odepřít výpověď by se o nich ani nedozvěděl.

Možnost odmítat odpověď až v souvislosti s upřesňujícími či doplňujícími otázkami na konci výslechu je zcela proti smyslu současné zákonné úpravy upřednostňující ochranu blízkých osobních vazeb.

Takovéto poučení nemá oporu v zákoně, je věcně nesprávné, tudíž může být až nezákonné. Věta, že výpověď nemůže být odepřena jako celek, také nemá oporu v zákoně. Rozhodnutí, zda bude výpověď odepřena na začátku či v průběhu výslechu je čistě na úvaze vyslýchaného. Rozhodně nelze možnost odepřít výpověď zredukovat na závěrečnou fázi výslechu, když vyšetřovatel může klást otázky.

Dovoluji se vyslovit naději, že nová ustanovení v připravovaném trestním řádu ohledně práva odepřít výpověď, jak je zakotveno i v čl. 37 Listiny základních práv a svobod, budou výkladově přesnější a pod větší ochranou.

K ochraně práv spojených s odepřením výpovědi se bezprostředně vztahuje nedávný Nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2018 1), který extenzivně vyložil pojem osoby blízké v souvislosti s právem odepřít výpověď. Rozhodnutí není v přímé souvislosti se shora naznačenou problematikou, ale svědčí o rozšiřujícím náhledem Ústavního soudu na práva osob vtažených do mechanismu trestního řádu. Lze jenom vysoce hodnotit přístup k výkladu platného trestního řádu.

JUDr. Jiří Polanský,
advokát

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

1) II.ÚS 955/18 ze dne 9. 7. 2018

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)